

NOWE TEMATY

GCSE Polish

Coursebook

**POLSKA
MACIERZ
SZKOLNA**

Coursebook supporting preparation for Polish GCSE exam
in line with Polish curriculum for supplementary education

Przedmowa	3
Spis treści	4
Informacje o podręczniku / About the coursebook	7

I. STYL ŻYCIA / LIFESTYLE

Rodzina i przyjaciele / Relationships with Family & Friends

<i>Kibicuj Rodzinie</i>	9
Marta Wróblewska „Jestem”	10
<i>Pogoda w sam raz na przyjaźń</i> , Barbara Kosmowska „Buba. Sezon ogórkowy” (fragmenty)	12
Gramatyka: rzeczownik	15

Plany związane z małżeństwem/partnerstwem / Future plans regarding marriage/partnership

Miłość nastolatków a miłość dorosłych	17
<i>Tradycje weselne</i>	18
<i>A więc będziemy małżeństwem?</i> Małgorzata Musierowicz „Czarna polewka” (fragmenty)	20
Gramatyka: przymiotnik	23

Zagadnienia społeczne / Social issues and equality

Zjawiska społeczne	25
<i>Nie zabraknie nam chleba</i>	26
Program „Pajacyk”	28
ks. Jan Twardowski „Sprawiedliwość”	29
Dobro to jedyna rzecz, która się mnoży, gdy się ją dzieli	30
Gramatyka: stopniowanie przymiotników	32

Zdrowie / Health

Piramida zdrowego żywienia	33
<i>Tysiąc dwieście kalorii</i> , Adam Bahdaj „Podróż za jeden uśmiech” (fragmenty)	34
Jan Kochanowski „Na zdrowie”	36
Ignacy Krasicki „Zdrowie”	37
<i>Zachowaj trzeźwy umysł</i>	38
Gramatyka: czasownik	39

WYPRACOWANIE EGZAMINACYJNE Odpowiadamy na list	41
---	----

II. WYPOCZYNEK / LEISURE

Czas wolny / Free time activities

<i>Ankieta</i> „Jak spędzasz wolny czas?”	43
Mój blog: „Parę słów o pasji życiowej”	46
<i>Cienki Bolek</i> , Barbara Kosmowska „Sezon na zielone kasztany” (zadania do lektury)	47
<i>Poznanie świata</i> , film „Uwolnić pamięć”	48
<i>Złapać oddech</i> , Józef Chełmoński „Babie lato”	48
Gramatyka: tryby czasownika	49

Zakupy, pieniądze, moda oraz nowoczesne trendy / Shopping, money, fashion & trends

Czy wiesz, że	51
„Złodziejka”	52
„Ewolucyjna teoria zakupów, czyli mamut i muszla”	54
<i>Galerie handlowe</i>	56
Gramatyka: strony czasownika	57

Wady i zalety nowoczesnych technologii / Advantages and disadvantages of new technology

Rozwój nowoczesnych technologii w XIX i XX wieku	59
<i>Świat wczoraj i dziś</i> , Maria Krüger „Godzina pąsowej róży” (fragmenty)	60
W świecie, który wciąga – recenzja książki Małgorzaty Wardy „5 sekund do 10”	62
Kampania fundacji Dzieci Niczyje	64
Gramatyka: przysłówki	65

Wakacje: plany, upodobania, doświadczenia / Holidays: plans, preferences, experiences	
<i>Psychozabawa: „Jakim wakacyjnym typem jesteś?”</i>	67
Wakacyjne doświadczenia waszych rówieśników	69
<i>Koniec z rybami! Ewa Nowak „Krzywe 10” (fragmenty)</i>	70
Wakacje w Polsce (egzamin ustny)	72
Gramatyka: imiesłów przysłówkowy	73
Wakacje: co warto zobaczyć / Holidays: What to see and getting around	
Kierunek: Polska	75
Wakacje w Polsce	76
Wakacje Pawła: Zamość, Zakopane, Kraków	78
Wakacje Oli: Poznań, Warszawa, Gdańsk	79
Pamiętki z Polski	80
Gramatyka: imiesłów przymiotnikowy	81
WYPRAWOWANIE EGZAMINACYJNE Piszemy artykuł (1)	83

III. DOM RODZINNY I ŚRODOWISKO / HOME AND ENVIRONMENT

Dom rodzinny, miasto, sąsiedzi i moja dzielnica / Home, town, neighbourhood and region, where it is and what it is like	
„Co to jest dom...?”	86
<i>W domu z lat dziecińczych, Adam Mickiewicz „Pan Tadeusz”</i>	88
Czesław Miłosz „Poema naiwne” (praca z tekstem)	90
Gramatyka: przymyki i wyrażenia przymikowe	91
Wyjątkowe okazje świętowane w domu / Special occasions celebrated in the home	
Kalendarz świąt rodzinnych obchodzonych w Polsce	93
Maria Pawlikowska-Jasnorzewska „Christmas Cards”	94
Imieniny czy urodziny?	96
Savoir-vivre po polsku	98
Gramatyka: spójniki	99
Środowisko: problemy naszej planety / Current problems facing the planet	
Problemy globalne	101
Pomocy!	102
Za zgodą człowieka	103
Ochrona przyrody	105
W zoo	106
Gramatyka: liczebniki główne i porządkowe	107
Dbam o środowisko w moim otoczeniu / Being environmentally friendly	
Środowisko wokół nas	109
<i>Na pagórku śmieci, Bolesław Prus „Kroniki tygodniowe” (fragmenty)</i>	110
<i>Tu jest koszt! Barbara Ciwoniuk „Własny pokój” (fragmenty)</i>	112
Okaż kulturę – chroń naturę	114
Gramatyka: liczebniki zbiorowe i ułamkowe	115
WYPRAWOWANIE EGZAMINACYJNE Piszemy artykuł (2)	117

IV. PRACA I EDUKACJA / WORK AND EDUCATION

Moja szkoła / What school/college is like	
Etapy edukacji w Polsce i Wielkiej Brytanii	119
Do jakiej szkoły chodzisz?	120
Nauczyciel – uczeń	122
Gramatyka: zaimki	124
Problemy rówieśnicze w szkole / School – pressures and problems	
Szkolne smutki (z pamiętników)	127
<i>Wasz nowy kolega, Grzegorz Gortat „Do pierwszej krwi” (fragmenty)</i>	128
<i>Pod presją, Henryk Sienkiewicz „Z pamiętnika poznańskiego nauczyciela” (fragmenty)</i>	131

Franciszek Leśniak „Na koniec roku szkolnego”	132
Gramatyka: części zdania (orzeczenie, dopełnienie, okolicznik)	133
Wybór przyszłej kariery / Looking for and getting a job	
Test predyspozycji zawodowych	135
Chcę pracować w wakacje!	137
<i>Na swoim miejscu</i> , Henryk Sienkiewicz „Latarnik” (fragmenty)	138
Gramatyka: części zdania (podmiot, przydawka)	141
Życie zawodowe / Advantages and disadvantages of different jobs	
Wady i zalety zawodów	144
Pracuję	146
Kary i nagrody	147
Na zasiłku, rencie, emeryturze	148
Interpunkcja	149
WYPRAWOWANIE EGZAMINACYJNE Jak wyrażać opinię?	151

V. TOŻSAMOŚĆ I KULTURA / IDENTITY AND CULTURE

Polskie symbole narodowe / Polish national symbols	
Symbole konstytucyjne (flaga, godło, hymn)	153
Zasady oraz dobre praktyki postępowania wobec symboli państwowych	154
Miejsca – symbole historyczne (Grób Nieznanego Żołnierza, Grunwald, Jasna Góra)	155
Język polski skarbem narodowym	157
Święta mowa ojczyzna Leopold Staff *** („Bądź z serca pozdrowiona...”)	158
Polskie święta państwowe / National days in Poland	
Święta narodowe	159
List od druhny	160
Radosne Święto Niepodległości w Poznaniu (z bloga Pawła)	162
Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych	163
Zapraszamy na uroczyste obchody	164
Sławni Polacy / Famous Poles	
Co wiesz o Nagrodzie Nobla?	165
Wokół polskiej noblistki	166
Kto najwybitniejszy?	168
Od spinacza po szczepionki	170
Sławni polscy pisarze i poeci / Famous Polish writers	
Wycieczka Świętokrzyskim Szlakiem Literackim	171
Wrażenia z muzeów	172
By stale byli blisko	174
Rozpoznaj twórców	176
Polskie kino / Polish cinematography	
Pierwsze polskie filmy	177
Kultowe polskie filmy	179
Pionierzy polskiego kina	180
Kalejdoskop polskich gwiazd	181
O egzaminie GCSE z języka polskiego / About the GCSE Polish exam	183
Rozumienie ze słuchu / Listening	184
Rozumienie tekstów pisanych / Reading	185
Egzamin ustny / Speaking	186
Wypowiedzi pisemne / Writing	187
Indeksy (autorów, tekstów, pojęć literackich)	190
Spis ilustracji	192
Słowniczek/Dictionary	193

Plany związane z małżeństwem / partnerstwem

1. Które określenia pasują do miłości nastolatków (zdjęcie pierwsze), a które do miłości dorosłych (zdjęcie drugie)? Pracując w grupach, dobierzcie po kilka określeń (możecie wspomóc się ramką), a następnie przedyskutujcie swoje wybory z całą klasą.

DYSKUSJA

rozsądek, odpowiedzialność, szaleństwo, myśleć chwilą, spontaniczność, bez troska, akceptacja, obawy o przyszłość, idealizować ukochaną/ukochanego, zauroczenie, zaślepienie, usychać z miłości, namiętność, iść na kompromis, bezgraniczne zaufanie, cierpliwość, umierać z miłości, stracić głowę, ulotność, niestałość, być zakochanym po uszy, być ze sobą na dobre i na złe, ostrożność

Co wynika z doboru tych określeń? Jakie są różnice między miłością młodzieńczą i dojrzałą?

2. Po co ludzie wchodzi z sobą w związki, małżeństwa, zakładają rodziny?

3. Podzielcie się na grupę dziewczyn i chłopców i opracujcie w każdej grupie listę swoich oczekiwań wobec przyszłych partnerów. Jak sobie ich wyobrażacie? Jakie powinni mieć cechy charakteru?

Oczekiwania

Chciałabym, aby mój przyszły partner...

Chciałabym, aby moja przyszła partnerka...

4. Czy do szczęścia w związku może wystarczyć tylko miłość? Jakie warunki mogą być pomocne w budowaniu szczęśliwego związku? Co z czasem przeszkadza w miłości pomiędzy dwojgiem ludzi? Dlaczego czasem związki partnerskie, małżeńskie rozpadają się?

5. Opracujcie receptę na udany związek. O czym należy pamiętać, by związek z drugą osobą był udany i szczęśliwy?

Czy zwróciliście kiedyś uwagę na to, że kobiety i mężczyźni w różny sposób robią zakupy? Dlaczego? Oto próba wyjaśnienia.

Ewolucyjna teoria zakupów, czyli mamut i muszla

Mężczyzna pierwotny był odpowiedzialny za utrzymanie swojej rodziny. Miał im zapewnić bezpieczeństwo i zaspokoić głód. Oba te zadania najczęściej robił sam. Gdy mężczyzna wychodził na polowanie, zachowywał się cicho. Był skupiony na szukaniu konkretnego, dużego zwierza – mamuta. Śledząc go, poruszał się cicho od jednego drzewa do drugiego, ze wzrokiem utkwionym w zdobycz. Zabijał ją, przynosił do domu i mógł sobie zrobić przerwę na jakiś czas.

A jak jest dzisiaj? Współczesny mężczyzna, wchodząc do supermarketu, bardzo dobrze wie, czego potrzebuje.

Ustala sobie konkretną trasę i przemieszcza się od punktu A do punktu B. Jest bardzo skoncentrowany na zadaniu. Jeśli nie

musi, do nikogo się nie odzywa. Jego uwaga jest skierowana tylko

na te rzeczy, które ma kupić. Spędza w sklepie dokładnie tyle czasu, ile potrzebuje, żeby kupić to, po co przyszedł. Szybko wybiera produkty. Wkłada je do koszyka, podchodzi prosto do kasy, płaci i wraca do domu z poczuciem dobrze spełnionego obowiązku.

A co z kobietami? W tym samym czasie, kiedy mężczyźni wyruszyli na samotną misję ubicia i przyniesienia mamuta, kobiety miały zadbać o drobiazgi – posprzątanie domu i znalezienie dodatków do upolowanego przez mężczyznę mięsa. Ruszały zatem w drogę. Nie miały bronii, więc, aby dbać o swoje bezpieczeństwo, przemieszczały się w grupach. Rozmawiały, śmiały się i plotkowały. Kobiety zatrzymywały się za każdym razem, kiedy któraś z nich znalazła coś ciekawego. A że było w czym wybierać, więc poszukiwania zajmowały całe dni. Nie przerywając rozmowy, oglądały napotkaną rzecz (jagodę, grzybka, czy też muszlę do dekoracji groty), oceniały jej przydatność i albo zabierały ze sobą, albo odkładały na miejsce. A obecnie? Dzisiaj kobiety robią dokładnie to samo. Idą na zakupy z przyjaciółkami. Między półkami i wieszakami spędzają długie godziny. Nie przerywając rozmowy, oglądają i przymierzają to, co zwróci ich uwagę, odkładają i biorą do ręki następną rzecz – tak długo, aż znajdą to, co im szczególnie podoba się.

Wady i zalety nowoczesnych technologii

1. Jakie różnice technologiczne dzielą rok 1880 oraz lata 60. XX wieku, z których przeniosła się w czasie Anda? Możecie skorzystać nie tylko z przytoczonego fragmentu, ale także z listy na stronie 59.
2. Jakie wady i zalety elektryczności widzą bohaterowie przedstawionego fragmentu? Wskaż odpowiednie cytaty.
3. Jak reagują bohaterowie na myśl o rozwoju technologii? Przypisz odpowiednie uczucia i odczucia do członków rodziny Andy.

strach, obawa, ciekawość, zadowolenie, duma, niechęć, nadzieja, lęk, panika, podziw, niepokój, euforia, zdenerwowanie

ZADANIA

4. „Trzeba być panienką z roku 1880!” – do jakich zasad zachowania młodych panienek z XIX wieku musi dostosować się Anda?
5. Jak Anda odnajduje się w starych czasach? Czy świadomość postępu techniki w czasach, z których się przeniosła, pomaga jej czy przeszkadza?
6. Czego brakowałoby ci najbardziej, gdybyś cofnął/cofnęła się w czasie np. o sto lat? *

Nie jestem zwolenniczką tych wszystkich modnych nowości, którymi pewne osoby zachwycają się.

7. Wybierzcie jakiś nowoczesny gadżet, o posiadaniu którego marzą współcześni młodzi ludzie. Jakimi argumentami spróbujecie przekonać rodziców do zakupu tego przedmiotu?

8. „Postęp ludzkości idzie w kierunku stosowania w życiu niektórych odkryć” – powiedział tata Andy. Podaj przykłady odkryć lub wynalazków, które znajdują zastosowanie w naszym życiu.

W jaki sposób mogły być oświetlone mieszkania w 1880 roku?

W XIX wieku powszechnie stosowano świece, a także lampy gazowe i olejowe, które były drogie. W drugiej połowie XIX wieku do powszechnego użytku zostały wprowadzone lampy naftowe – ich wynalazcą był Polak, **Ignacy Łukasiewicz**. Niedługo potem rozpoczęła się era elektryczności – żarówkę wynalazł w 1879 r. **Thomas Alva Edison**.

Uwaga!

* Częstymi błędami językowymi są wyrażenia:
cofnąć się do tyłu, cofnąć się wstecz
 lub **wrócić z powrotem**.
 Jak myślisz, dlaczego sformułowania te są błędne?

Co można odkryć, a co wynaleźć?

wynaleźć coś,

np. zapalki, lampę naftową, żarówkę, rower, samochód

odkryć coś,

np. prawo Archimedes'a, ląd (Amerykę), wyspę, prawdę, tajemnicę

Ignacy Łukasiewicz (1822-1882) – wynalazca lampy naftowej (1853). Portret pędzla Andrzeja Grabowskiego.

Pomocy!

Wielodzietna rodzina rolników z naszej gminy w pożarze straciła dach nad głową oraz dobytek życia. Połączmy siły i odbudujmy rodzinie Nowaków dom – każdy, kto może poświęcić swój czas lub podarować materiały budowlane, proszony jest o kontakt z wójtem.

B

A

Powodzianie z Dolnego Śląska zostali z niczym. Teraz czekają na pomoc. Potrzebne są: woda pitna, sucha żywność (chleb, konserwy), ubrania i koce oraz środki czystości. Dary można przynosić do siedzib Polskiego Czerwonego Krzyża.

W związku z trzęsieniem ziemi w Nepalu Caritas Polska uruchomiła zbiórkę na pomoc ofiarom. Aby pomóc, wyślij SMS o treści POMAGAM na numer 72052 (koszt 2,46 zł z VAT).

C

Polska Akcja Humanitarna rozpoczyna zbiórkę publiczną, której celem jest pomoc ofiarom suszy w Afryce Wschodniej: zapewnienie ofiarom pomocy medycznej oraz dostępu do wody i żywności. Możesz pomóc, wpłacając dowolną kwotę na konto bankowe fundacji.

D

W najbliższą sobotę w pubie „Polonia” od godziny 20 będzie odbywać się impreza, podczas której będą zebrane datki dla poszkodowanej w huraganie rodziny Kowalskich z Chicago. Pieniądze zostaną przeznaczone na remont spalonego domu oraz zakup mebli.

E

Wszystkich chętnych wzywamy do pomocy w budowie nowego wału przeciwpowodziowego w Bogatyni w dniu 2 czerwca. Wspólnie ratujemy mieszkańców przed kolejną falą powodzi!

F

ZADANIE

Napisz w zeszycie odpowiedzi na poniższe pytania:

1. W wyniku jakich klęsk żywiołowych zostały wystosowane powyższe apele?
2. W jaki sposób ucierpiały ofiary wymienionych klęsk żywiołowych?
3. O jaką pomoc apeluje się w przytoczonych ogłoszeniach?
4. W jaki sposób ty możesz pomagać ofiarom klęsk żywiołowych?

Dbam o środowisko w moim otoczeniu

ZADANIA

1. Jakie zachowania Alfiego zdenerwowały Zacha?
2. Czy zachowania te to rzeczywiście „głupoty”, jak nazywa je Alf? Dlaczego?
3. Co Zach robi z rzuconymi przez Alfiego śmieciami?
4. Jakie argumenty przytacza Zach, by przekonać Alfiego do zmiany jego przyzwyczajeń? W udzieleniu odpowiedzi mogą ci pomóc **fragmenty zaznaczone kolorem**.
5. Podaj przykłady wprowadzanych w różnych krajach prawnych rozwiązań, które mają na celu ochronę środowiska? Jakie rozwiązania znasz ze swojego otoczenia?
6. Na czym polegają akcje wymienione przez Zacha?
 - segregacja śmieci
 - „Sprzątanie Świata”
 - promocja recyklingu

Czy znacie jeszcze inne akcje związane z ochroną Ziemi i środowiska naturalnego? Czy w którychś z nich uczestniczyliście?

7. „Tu jest kosz!” – wypiszcie takie zachowania związane z brakiem dbałości o własne otoczenie, które zasługują na wyrzucenie do „kosza”.

8. Pomyśl, do czego byśmy doszli, gdyby...

Dokończ zdanie, podając kilka przykładów zachowań ludzi, którzy nie dbają o środowisko.

Przykład: Pomyśl, do czego byśmy doszli, gdyby... wszyscy wyrzucali gumę do żucia na chodnik.

Jak wówczas wyglądałoby nasze otoczenie – mieszkanie, chodniki, ulice, parki? Czy Alf ma rację mówiąc, że „świat by się od tego nie zawalił”?

9. „Niech każdy robi to, co do niego należy, a nie będzie źle”. Napisz, co możesz robić, by dbać o swoje otoczenie.

Ciekawostka

Przed wiekami ludzie nie dbali o swoje otoczenie. Ulice traktowali jak śmietniki. Wyrzucano na nie wszystko, co było zbędne w domach. Wzdłuż ulic budowany był rynsztok, czyli płytki rów, do którego wlewano wszystkie brudy z domów: wodę z prania, kąpiele domowników, mycia naczyń czy podłóg. Ścieki te śmierdziały i były siedliskiem bakterii. Normalnym widokiem były płynące w rynsztokach zdechłe szczury. Jednocześnie przy rynsztokach spotkać można było świnię, gęsi czy kaczki. Najbardziej dbano w mieście o czystość rynku, który był nawet zamiatany. Idea ochrony środowiska pojawiła się dopiero w drugiej połowie XIX wieku.

**JAKA PRACA,
TAKA PŁACA.**

**Żadna praca
nie hańbi.**

Szewc bez butów chodzi.

Praca wzbogaca.

**Kto ma ręce do pracy,
ten się naje kołaczy.**

DYSKUSJA

- Czy zgadzacie się ze znaczeniami powyższych powiedzeń i przysłów?
- Jak na dwa sposoby można rozumieć przysłowie „Praca wzbogaca”?
- Które cechy są ważne w jakim zawodzie i dlaczego?

kreatywność	perfekcjonizm	ambicja	pewność siebie	komunikatywność
sprawność fizyczna	odpowiedzialność	odporność na stres	profesjonalizm	cierpliwość

reżyser, fryzjer, nauczyciel, architekt, tancerz, prawnik, projektant mody,
przewodnik wycieczek, policjant, redaktor

ZADANIA

1. Jakie zawody można wykonywać w poniższych miejscach?

firma informatyczna, poczta, fabryka, szpital, salon fryzjersko-kosmetyczny,
restauracja, sklep spożywczy, sąd, szkoła, poczta

Przykład: W firmie informatycznej można pracować jako informatyk, inżynier, menedżer projektu, pracownik kadr, księgowy.

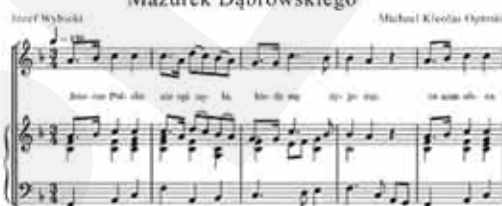
2. Którzy pracownicy wykonują pracę fizyczną, a którzy umysłową?

Przykład: Informatyk, inżynier, menedżer projektu, pracownik kadr i księgowy wykonują pracę umysłową.

Symbole konstytucyjne*

Mazurek Dąbrowskiego

* Najważniejsze symbole narodowe naszego kraju są wymienione w Konstytucji (najważniejszym akcie prawnym) i ustawach uchwalonych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej.

ZADANIA

1. Nazwij powyższe polskie symbole państwowe.

2. W jakich okolicznościach i miejscach eksponuje się flagę oraz godło? Skorzystaj z odpowiedzi na zdjęciach i dodaj własne propozycje.

3. W jakich sytuacjach śpiewa się „Mazurek Dąbrowskiego”?

4. Jak sądzisz, w jakim celu ustanawia się symbole państwowe? Co wyrażają polskie barwy (flaga), godło i hymn?